

แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Guidelines to Promote Healthy Schools for Educational Institutions under
the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1

บัวบุชา ยิ่งมี¹ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช²

Buabucha Yingmee and Wallapa Chalemvongsavej

Received: August 04, 2023

Revised: September 26 2023

Accepted: October 05, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น และ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 260 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของการดำเนินโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษาที่มีลำดับความต้องการ

¹⁻² วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต; Suryadhep Teachers College, Rangsit University

Corresponding author, e-mail: bbch.ym1994@gmail.com, Tel. 080-6833799

จำเป็นสูงสุด คือ ด้านผู้เรียนเป็นสุขและด้านครอบครัวเป็นสุข รองลงมา คือ ด้านชุมชนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุขและด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ตามลำดับ และ 2) แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 54 แนวทาง ดังนี้ ด้านผู้เรียนเป็นสุข มี 12 แนวทาง ด้านครอบครัวเป็นสุข 11 แนวทาง ด้านชุมชนเป็นสุขมี 10 แนวทาง ด้านโรงเรียน เป็นสุขมี 11 แนวทาง และด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข 10 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, โรงเรียนสุภาพะ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พทุมธานี เขต 1

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the current condition, desired condition and necessary need; and 2) to propose guidelines to promote healthy schools for educational institutions under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. This was a descriptive research. The sample group used in this study were 260 teachers and educational personnel in large schools under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 using a proportional sampling method. The research instrument was a rating scale questionnaire with a reliability value of 0.86. The main informants were 5 experts using semi-structured interviews. Statistics used to analyze the data were frequency, percentage, standard deviation and analysis of the importance index of the order of needs. The results of the research found that 1) the current condition of operating healthy schools for educational institutions as a whole was at a high level and the desired condition of operating healthy schools for educational institutions, overall, was at the highest level. As for the necessary needs of operating a healthy school for educational institutions, the highest priority needs are happy learners and happy families, followed by the aspects of happy communities, happy schools, and happy environment, respectively, and 2) guidelines for promoting healthy school for educational institutions, totaling 54 approaches, as follows: 12 approaches of happy

learners, 11 approaches of happy families, 10 approaches of happy communities, 11 approaches of happy schools, and 10 approaches of happy environment.

Keywords: Promotion Guidelines, Health Schools, Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยเรื่องธรรมนูญสุขภาพ ของประเทศไทย สอดคล้องกับกระแสโลกเชิงปฏิบัติการดูแลสุขภาพ จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ปฏิรูประบบสุขภาพโดยขยายกรอบการทำงานของหน่วยงานด้านสาธารณสุข จากการดูแลสุขภาพไปสู่การดูแลสุขภาพของพลเมืองไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงนิยามความหมายของสุขภาพ ในแบบเดิมให้ขยายสู่การเสริมสร้างให้พลเมืองไทยมีสุขภาพที่ดี และมีความสุขทั้งใน 4 มิติ คือ กาย จิต สังคม ปัญญา หรือวิญญาณ ซึ่งมีความสอดคล้องกับนิยามสุขภาพขององค์การอนามัยโลกที่ว่า สุขภาพ หมายถึงสภาวะความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มิใช่เพียงจำกัดอยู่แค่เรื่องของอาการไม่มีโรคหรือความบกพร่องหรือขีดจำกัดทางด้านร่างกายและจิตใจ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560)

การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ พัฒนาไปได้อย่างรอบด้าน ทั้งกาย จิต สังคม ปัญญาหรือวิญญาณ ทั้งนี้การพัฒนาโรงเรียนสู่สภาวะเป็นโรงเรียนสุขภาพที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการที่ยึดเอาสุขภาพเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทุกองค์ประกอบล้วนเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งโรงเรียนสุขภาพเป็นการปฏิรูปประเทศไทยที่สำคัญ สามารถเปลี่ยนการศึกษาที่สร้างความสุข หยุดสอนนักเรียนให้เรียนรู้จากการท่องจำ เนื่องด้วยการศึกษาที่ผ่านมาก่อให้เกิดทุกข์ทั่วไปหมด หากสามารถเปลี่ยนการศึกษาที่สร้างความสุขให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่ นักเรียน ผู้ปกครองหรือแม้กระทั่งครูเมื่อทุกฝ่ายร่วมกันคิด ร่วมกันลงมือนับได้ว่าเป็นพลังที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขและหากทุกโรงเรียนสร้างสุขภาพ ในโรงเรียนก็จะทำให้มีความสุขได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2556)

เป้าหมายของ สสส. (2560) ที่มีความต้องการให้ทุกคนมีอายุยืนยาวขึ้นอย่างมีความสุขจะ จึงเล็งเห็นถึงการวางรากฐานการพัฒนาสร้างและเสริมให้เด็กและเยาวชนของไทยมีศักยภาพและ คุณภาพที่เพียงพอเหมาะสม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุน สุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว ร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนตามกรอบ แนวคิด เพื่อพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนทั้ง 4

ในส่วนของการส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนสุขภาวะนั้น ควรมีการประเมินความ ต้องการจำเป็น ทั้งการประเมินความต้องการภายนอกที่มุ่งหวังให้สถานศึกษาได้รับความต้องการที่มี ความจำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อในองค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคต และการประเมินความต้องการ จำเป็นภายใน เพื่อวิเคราะห์ ติความต้องการ นำไปสู่การคัดเลือกความต้องการที่มีความจำเป็น ภายในขอบเขตของ ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะมีความจำเป็นมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่ กับระดับความต้องการจำเป็น สารระเนื้อหา ระดับความลึกซึ้ง ช่วงเวลาที่ต้องการ ธรรมชาติของ ข้อมูลหรือแม้กระทั่งเจ้าของความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

การสร้างโรงเรียนสุขภาวะเป็นการพัฒนาทั้งคุณภาพของการศึกษาและคุณภาพของชีวิต ซึ่งครูคือหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการสู่โรงเรียนสุขภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ โดยเน้นการพัฒนาและประยุกต์ใช้ตามสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนภายใต้เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสุขภาวะ เกิดการหล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีสุขภาวะ สมบูรณ์ ดังนั้นการสร้างเสริมศักยภาพและพัฒนาสถานศึกษาให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ รวมถึงจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สร้างสุขภาวะให้กับผู้เรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้ การสร้างสุขภาวะ ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งกาย จิต สังคม ปัญญาหรือวิญญาณ โรงเรียนสุขภาวะทั้ง 5 ด้าน อันประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข (มูลนิธิสถาบันการวิจัยระบบการศึกษา, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 มีมาตรการให้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนรูปแบบปกติหรือแบบ On Site ที่ปลอดภัย ซึ่งนักเรียน ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาจะต้องสามารถอยู่ได้กับโควิด 19 ในสถานศึกษาที่ยังคงสร้างผลกระทบโดยตรง ทั้งด้าน สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตที่ลดลง จึงมีแนวทางสร้างความ พร้อม ปลอดภัย และการเฝ้าระวัง ที่มุ่งเสริมทั้งสุขภาพและสุขภาวะ รวมถึงฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ที่ดีในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประสานความร่วมมือกับกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1, 2565)

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าการศึกษา แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินการมาปรับประยุกต์ใช้ในกระบวนการประเมินว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข และ 5) ชุมชนเป็นสุข ซึ่งในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมกัน อีกทั้งยังคาดว่าจะต้องส่งผลในเชิงบวกต่อระบบการศึกษาของไทย และยังสามารถวิเคราะห์ไปเป็นผลจุดอ่อนและจุดแข็งของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดความต้องการจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องด้วยการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ คาดว่า จะมีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็กกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งจำแนกขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนที่ปรากฏในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) มีการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความต้องการจำเป็นและโรงเรียนสุขภาวะ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 จากนั้นเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 260 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งตามสัดส่วน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อย

ละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความ ต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุข ภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นการ วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำผลการวิจัยความต้องการจำเป็นใน 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านจาก แบบสอบถามระยะที่ 1 ไปสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล หลักจำนวน 5 คน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้มา ซึ่งแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ปรับปรุงจาก เครือข่ายโรงเรียนสุขภาวะ ภาคอีสานตอนล่าง, 2561; มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2561; โรงเรียนสุขภาวะของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินการโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาระดับสภาพปัจจุบันเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.91) ด้านโรงเรียนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.89) ด้านชุมชนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.05) ด้านผู้เรียนเป็นสุข ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.97) และด้านครอบครัวเป็นสุข ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 1.11) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านชุมชนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.53) ด้านผู้เรียนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุข และด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.61) และด้านครอบครัวเป็นสุข ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.55) ในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า ระดับสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าความต้องการจำเป็นในการดำเนินการโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษา พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) อยู่ระหว่าง 0.097-0.159 ซึ่งความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านผู้เรียนเป็นสุขและด้านครอบครัวเป็นสุข ($PNI_{\text{modified}} = 0.159$) ลำดับที่ 2 ด้านชุมชนเป็นสุข ($PNI_{\text{modified}} = 0.156$) และลำดับที่ 3 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ($PNI_{\text{modified}} = 0.125$)

2. การเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษา

2.1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข

แนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจในการเรียนสถานศึกษาควรวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาและทักษะที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างสูงสุด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างเต็มตามศักยภาพผสานกับการใช้เทคนิค แบบเสริมแรงบวกให้กับผู้เรียนภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อผู้เรียน และสุดท้ายผู้เรียนเป็นผู้ประเมินการสอนของผู้สอนเพื่อนำผลจากการประเมินไปพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

แนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างทักษะและกระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และให้อิสระในด้านสิทธิเสรีภาพแก่นักเรียนในการใช้ชีวิตในรั้วสถานศึกษา ตลอดจนให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกชาติพันธุ์ด้วยความเท่าเทียม

แนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติให้ตนเองพ้นจากอันตราย ผู้บริหารควรศึกษาบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่นก่อนที่จะดำเนินการประชุม และวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งกิจกรรมที่ได้จากการประชุมวางแผน เป็นรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

2.2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข

แนวทางในการส่งเสริมให้โรงเรียนการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรบูรณาการการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น เริ่มต้นการจัดประชุมเพื่อวางแผน สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เรียนศึกษาบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ที่มีความสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่นสู่การปฏิบัติจริง โดยโรงเรียน จัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ที่ได้รับการร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการส่งเสริมให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาพของผู้เรียน สถานศึกษาควรบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ครบถ้วน ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับประยุกต์ใช้ได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สะอาด มีระบบ ระเบียบ เป็นสัดส่วน เมื่อผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก

แนวทางในการส่งเสริมให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน ผู้บริหารควรมีบทบาทในการร่วมบริหารจัดการและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทุกฝ่าย วางแผนเพื่อกำหนดนโยบายของสถานศึกษาที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน และจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข

แนวทางในการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรร่วมกันสร้างวินัยเชิงบวก ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักธรรมชาติ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เนื่องด้วยทุกพื้นที่ภายในโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ควรใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางในการส่งเสริมให้มีบรรยากาศในโรงเรียนและห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อ

การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก อุณหภูมิเหมาะสมทั้งการตกแต่งวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาด้วยสีธรรมชาติ (สีเดิมของวัตถุ)

แนวทางในการส่งเสริมให้โรงเรียนมีการคัดเลือก วัสดุดิบ เครื่องดื่ม และอาหารว่างที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้เรียน ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการคัดเลือกตั้งเกณฑ์และข้อกำหนด โดยมีมาตรการที่เข้มงวดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบและรับรองคุณภาพอาหาร สถานศึกษาเป็นผู้ควบคุมผู้เช่าซื้อร้านค้าในโรงเรียนให้จำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพรวมทั้งรณรงค์ให้นักเรียนเลือกสรรในการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกสุขลักษณะ

2.4 ด้านครอบครัวเป็นสุข

แนวทางในการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพของโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้เรียนทุกปีการศึกษา หลังจากนั้น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างความร่วมมือ ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข สุขภาวะของผู้เรียน และจัดกิจกรรมที่เกิดการสานสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน ตลอดจนสร้างความเข้าใจถึงความแตกต่างแต่ละครอบครัว

แนวทางในการส่งเสริมให้ครอบครัวมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาพะเพื่อร่วมพัฒนาสุขภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยประชุมระหว่างผู้ปกครองเครือข่ายและกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสุขภาพ

แนวทางในการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาควรจัดทำวารสารโรงเรียนและการประชาสัมพันธ์ เพื่อจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและโรงเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน โดยเชิญผู้ปกครองในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ ในด้านสุขภาพ เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ทั้งแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้เรียน และมีการวางแผนการพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนร่วมกัน

2.5 ด้านชุมชนเป็นสุข

แนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของโรงเรียน สถานศึกษาควรแจ้งให้เห็นถึงความสำคัญ ในการเสริมสร้างสุขภาพและสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ซึ่งขอความอนุเคราะห์ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้เรียน

แนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สถานศึกษาควรเอื้อเพื่อสถานที่ให้แก่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ และจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ โดยจัด

กิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยมีหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือให้ความรู้

แนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม กับผู้เรียน และประสานงานหน่วยงานภายนอก ขอความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้เรียนและชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยอภิปรายได้ ดังนี้

ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาระดับสภาพปัจจุบันเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.91) ด้านโรงเรียนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.89) ด้านชุมชนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.05) ด้านผู้เรียนเป็นสุข ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.97) และด้านครอบครัวเป็นสุข ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 1.11) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านชุมชนเป็นสุข ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.53) ด้านผู้เรียนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุขและด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.61) และด้านครอบครัวเป็นสุข ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.55) ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นโรงเรียนสุขภาพนั้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นสุข โดยการปรับสภาพลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนทางด้านกาย ใจ สังคม ปัญญา เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาไปสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงดาว แซ่มชื่น (2560) พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเช่นกัน

ด้านผู้เรียนเป็นสุข พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นด้านผู้เรียนเป็นสุขที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจในการเรียน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ตรงกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เท่าที่ควร ซึ่งทักษะ

ดังกล่าวเน้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ให้ตรงตามยุคสมัย ความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ การส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เนื่องด้วยการเริ่มต้นใช้ชีวิตในโรงเรียนเปรียบเสมือนโลกเสมือนจริงของผู้เรียน การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิในการกำหนดข้อตกลงหรือแม้กระทั่งกฎระเบียบในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และให้มีการปฏิบัติร่วมกันอย่างเข้มงวด และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายคือ นักเรียนมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากอันตราย เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบัน มีการบังคับใช้กฎหมายไม่สม่ำเสมอ มีความเหลื่อมล้ำ ปล่อยปละละเลย การปราบปรามอันตรายอาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทำให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับภัยอันตรายได้ทุกเมื่อ หากผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาวะด้วยความเข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งจากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ที่ตรงตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาวะอย่างสนุกสนานผู้เรียน มีความสุขอาจมีส่วนช่วยเหลือให้ผู้เรียนปลอดภัย สามารถแก้ไขปัญหา อย่างชาญฉลาด เมื่อผู้เรียนต้องอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ัย พัดจาด (2562) พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านผู้เรียนเป็นสุข สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านโรงเรียนเป็นสุข พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นด้านโรงเรียนเป็นสุข ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาวะ โดยสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเกิดสาเหตุที่ว่าแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ จุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกัน จึงควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาวะที่ต้องสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนรวมถึงท้องถิ่น ความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน เพราะการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพ ควรสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการของผู้เรียน และหัวใจสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ คือ โรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ ทั้งของผู้เรียนเองหรือแม้กระทั่งสมาชิกทุกคนในชุมชน และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียน

มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ก่อนที่โรงเรียนจะเปิดทำการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ นั้น ประเทศไทยอยู่ในช่วงวิกฤต การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทุกสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพที่คำนึงถึงการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ พัดจาด (2562) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียน สุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านโรงเรียนเป็นสุข อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโรงเรียน สุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านโรงเรียนเป็นสุข อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงพอ ส่งผลให้ บริเวณโรงเรียนไม่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างสุขภาพของผู้เรียนเท่าที่ควร ดังนั้นสถานศึกษา จึงควรปลูกจิตสำนึกและสร้างวินัยเชิงบวกให้ผู้เรียนเป็นอันดับแรก ต่อมา คือ จัดสรรบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อดูแลด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและพื้นที่ใกล้เคียงร่วมกัน ความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ โรงเรียนมีบรรยากาศในโรงเรียน และห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องด้วยบรรยากาศในโรงเรียนที่ดี สะอาด และปลอดภัย รวมถึงห้องเรียนที่มีแสงสว่าง มีอากาศถ่ายเทอย่างเพียงพอ และมีอุณหภูมิที่เหมาะสม เป็นตัวช่วยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดี รวมถึงมีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย โรงเรียนมีการคัดเลือก วัสดุคิเบ เครื่องดื่ม และอาหารว่างที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประวิต เอรารวรรณ์ และวราพร เอรารวรรณ์ (2560) พบว่า การดำเนินงานของโครงการตามกรอบคุณลักษณะ 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านครอบครัวเป็นสุข พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นด้านครอบครัวเป็นสุข ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพของโรงเรียน อาจเนื่องมาจากครอบครัวเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้เรียนโดยตรง การที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างสุขภาพถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ความต้องการ

จำเป็นรองลงมา คือ ครอบครัวมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาวะ เพื่อร่วมพัฒนาสุขภาวะผู้เรียน ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวของผู้เรียน อาจเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เกี่ยวกับสุขภาวะ ดังนั้นการจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสุขภาวะและนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามผลการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องด้วยการขับเคลื่อนการปฏิบัติและการสร้าง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่มีคุณภาพ การประสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความสนับสนุน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ีย พัดจาด (2562) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครอบครัวเป็นสุขอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครอบครัวเป็นสุขอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านชุมชนเป็นสุข พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นด้านชุมชนเป็นสุข ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน หากมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประสานความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์ สถานที่ หรือแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการเสริมสร้างสุขภาวะอย่างครบถ้วนความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะเกิดประโยชน์อย่างรอบด้าน ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว สภาพแวดล้อม หรือแม้กระทั่งชุมชนเอง และความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน เมื่อได้รับความอนุเคราะห์จากทุกเครือข่าย ทำให้เกิดพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่ประสานทุกความร่วมมือ เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เข้มแข็งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเนตร ธรรมกุล และอังคนันท์ เทพอำนาจ (2563) พบว่า การประเมินระดับโรงเรียนสุขภาวะของสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านชุมชนเป็นสุข มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดการเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา

แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา 3 รายด้านย่อย ในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 54 แนวทาง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ด้านผู้เรียนเป็นสุข มี 12 แนวทาง 3 รายด้านย่อย

ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจในการเรียน 2) การส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ 3) การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติให้ตนเองพ้นจากอันตราย ด้านครอบครัวเป็นสุข 11 แนวทาง 3 รายด้านย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้โรงเรียนการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาวะ โดยสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น 2) การส่งเสริมให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน และ 3) การส่งเสริมให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน ด้านชุมชนเป็นสุขมี 10 แนวทาง 3 รายด้านย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้มีการจัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมให้มีบรรยากาศในโรงเรียนและห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านโรงเรียน และ 3) การส่งเสริมให้โรงเรียนมีการคัดเลือก วัตถุประสงค์ เครื่องดื่ม และอาหารว่างที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาวะของผู้เรียน ครอบครัวเป็นสุขมี 11 แนวทาง 3 ด้านย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะของโรงเรียน 2) การส่งเสริมให้ครอบครัวมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาวะ เพื่อร่วมพัฒนาสุขภาวะผู้เรียน และ 3) การส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข 10 แนวทาง 3 รายด้านย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของโรงเรียน 2) การส่งเสริมให้ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ 3) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข ควรจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทักษะที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ด้านที่ 2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ผู้บริหารควรมีบทบาทในการร่วมบริหารจัดการ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาวะของผู้เรียน

ด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อสุขภาวะที่ดีของผู้เรียน

ด้านที่ 4 ด้านครอบครัวเป็นสุข ควรสนับสนุนให้ครอบครัวของผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะและเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละครอบครัว

ด้านที่ 5 ด้านชุมชนเป็นสุข โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชนในการสร้างชุมชนให้ส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านผู้เรียนเป็นสุข สถานศึกษาควรจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทักษะที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
2. ด้านโรงเรียนเป็นสุข ผู้บริหารควรมีบทบาทในการร่วมบริหารจัดการ วางแผน รวมถึงประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เรียน
3. ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อสุขภาพที่ดีของผู้เรียน
4. ด้านครอบครัวเป็นสุข สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครอบครัวของผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และเข้าใจถึงความแตกต่างแต่ละครอบครัว เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้เรียน
5. ด้านชุมชนเป็นสุข สถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เพื่อขอความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ในการสร้างชุมชนให้ส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- เครือข่ายโรงเรียนสุขภาพ ภาควิชาสาธารณสุข. (2561). *คู่มือโรงเรียนเอ็ดดีมีสุข โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนสุขภาพ ภาควิชาสาธารณสุข. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.*
- ดวงดาว แซ่มชื่น. (2560). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ดวงเนตร ธรรมกุล และอังคนันท์ เทพอำนวย (2563). *การประเมินโรงเรียนสุขภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 14(3), 119-130.*

- ประวีต เอรารวรรณ และวราพร เอรารวรรณ. (2560). รายงานการประเมินผลโครงการเสริมสร้างพลังอำนาจการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียน. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยสารคาม*, 23(2), 104-113.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2556). *การบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2561). *เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุขภาวะ*. มหาสารคาม : บริษัทสารคามการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *โรงเรียนสุขภาวะ การศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่ (Healthy School)*. เข้าถึงได้จาก <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/591e0f31-e19d-e711-80e3-00155d65ec2e>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2565). *ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา*. ปทุมธานี : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุพจน์ พัดจาด. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 2(1), 67-89.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.